

Sygn. akt II UK 504/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jolanta Frańczak

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku E. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 10 kwietnia 2019 r.,
skargi kasacyjnej Prokuratora Generalnego od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 9 lutego 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 9 lutego 2017 r. Sąd Apelacyjny [...] oddalił apelację E. G. (wnioskodawca) od wyroku Sądu Okręgowego w O. z 31 maja 2016 r., V U [...] w sprawie o rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Prokurator Generalny RP (Prokurator Generalny) zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości, zarzucając naruszenie art. 379 pkt 2

k.p.c. Jako podstawę nieważności postępowania Prokurator Generalny podał dopuszczenie przez sąd drugiej instancji do udziału w sprawie jako pełnomocnika procesowego odwołującego się adwokata D. O., który nie mógł być pełnomocnikiem procesowym wnioskodawcy oraz dopuszczenie do udziału w sprawie pełnomocnika substytucyjnego ustanowionego przez adwokata D. O.. Dodatkowo podniósł zarzut nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji z tych samych przyczyn. Prokurator Generalny zwrócił uwagę, że adwokat D. O. w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji wyjaśnił, że jest adwokatem członkiem Okręgowej Rady Adwokackiej (ORA) w [...]. oraz w Niemczech, gdzie aktualnie prowadzi kancelarię (k. 47, 66, 71 -73). Adwokat ten udzielił radcy prawnemu I. P. pełnomocnictwa substytucyjnego obejmującego postępowanie przed Sądem pierwszej instancji. Na podstawie treści pism w aktach sprawy Prokurator Generalny uznał, że adwokat D. O. nie występował w sprawie jako prawnik zagraniczny w rozumieniu ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczenia przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (jednolity tekst: Dz. U. z 2016 r., poz. 1874, dalej jako ustawa o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej), a jako adwokat w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r. poz. 1184, dalej jako Prawo o advokaturze). Niemożności występowania w charakterze pełnomocnika wnioskodawcy przez wspomnianego adwokata Prokurator Generalny upatruje w okoliczności prowadzenia przez tego adwokata kancelarii w Niemczech przy jednoczesnym członkostwie w ORA w [...]. oraz niewykonywaniu zawodu adwokata na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w formie wymaganej przez Prawo o advokaturze. Zgodnie bowiem z art. 4a Prawa o advokaturze zawód adwokata może być wykonywany wyłącznie w kancelarii adwokackiej, zespole adwokackim i spółce cywilnej lub jawnej albo partnerskiej, albo komandytowej lub komandytowo-akcyjnej, przy czym podmiot taki musi mieć siedzibę w Polsce, na obszarze jednej z okręgowych rad adwokackich. Powołując się na treść pism z akt sprawy, a zwłaszcza dokumentu pełnomocnictwa, Prokurator Generalny uważa, że adwokat D. O. jest co prawda wpisany na listę wykonujących zawód adwokatów ORA w [...]., ale nie prowadzi w Polsce kancelarii. Zatem pomimo

wpisu na listę czynnych adwokatów nie może wykonywać zawodu w Polsce, bo niespełniona zostaje przesłanka z art. 4a ust. 1 Prawa o adwokaturze.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się nieuzasadniona.

Odnosząc się do powołanych w uzasadnieniu skargi kasacyjnej Prokuratora Generalnego okoliczności faktycznych leżących u podstaw zarzutu nieważności, Sąd Najwyższy stwierdza w pierwszej kolejności, że nie można stwierdzić uchybienia przez adwokata D. O. wymogom z art. 4a ust. 1 Prawa o adwokaturze, ponieważ z informacji publicznie dostępnych na stronie Okręgowej Rady Adwokackiej w [...]. wynika, że adwokat D. O. nie tylko jest wpisany na listę adwokatów wykonujących zawód ale także wykonuje go w ramach indywidualnej kancelarii adwokackiej w [...]. ([http://rejestradwokatow.pl/adwokat/\[...\]](http://rejestradwokatow.pl/adwokat/[...])). Nie można więc podzielić argumentacji Prokuratora Generalnego, zgodnie z którą adwokat ten nie mógł występować jako pełnomocnik w niniejszej sprawie z powodu niespełnienia wymogów wynikających z Prawa o adwokaturze.

Analizując w dalszej kolejności argumentację zaprezentowaną w uzasadnieniu podstaw skargi w graniach wyznaczonych przez przepisy powołane w jej podstawie, Sąd Najwyższy stwierdza, że w istocie przyczyny nieważności postępowania Prokurator Generalny upatruje w udzieleniu przez wnioskodawcę pełnomocnictwa adwokatowi D. O. jako adwokatowi prowadzącemu kancelarię prawną w Niemczech w ramach swobody przedsiębiorczości. W uzasadnieniu skargi nacisk położono bowiem na treść dokumentu pełnomocnictwa, w którym wnioskodawca udzielił umocowania adwokatowi D. O. jako adwokatowi działającemu w ramach kancelarii adwokackiej O. z siedzibą w Niemczech (karta 47). Należy zatem rozważyć, czy można mówić o spełnieniu przesłanek zastosowania art. 379 pkt 2 k.p.c., gdy w postępowaniu sądowym przed polskim sądem pełnomocnikiem procesowym strony jest polski adwokat, który prowadzi działalność gospodarczą w innym państwie członkowskim a na terytorium Polski (w toku postępowania) świadczy usługę polegającą na reprezentowaniu klienta będącego przynależnym innego Państwa Członkowskiego (państwa, w którym

prowadzona jest przez tego adwokata kancelaria). Uwagę zwraca, że kontekst unijny tego problemu nie został w ogóle dostrzeżony w skardze kasacyjnej Prokuratora Generalnego.

Nie ulega wątpliwości, że przy rozstrzyganiu tego zagadnienia prawnego nieistotne są unormowania ustawy o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej, ponieważ polski adwokat prowadzący kancelarię w innym państwie członkowskim i świadczący usługę polegającą na występowaniu przed polskim sądem powszechnym nie jest prawnikiem zagranicznym (art. 2 pkt 1) ani prawnikiem z Unii Europejskiej (art. 2 pkt 2) w rozumieniu tej ustawy. Status prawny polskiego adwokata prowadzącego kancelarię w innym państwie członkowskim i świadczącego - jako prawnik tej kancelarii - usługę polegającą na występowaniu przed polskim sądem powszechnym jest regulowany wprost przez prawo unijne, a konkretnie art. 56 TFUE oraz postanowienia dyrektywy Rady nr 77/249 z dnia 22 marca 1977 r. mająca na celu ułatwienie skutecznego korzystania przez prawników ze swobody świadczenia usług (Dz.Urz. UE L 1977 Nr 78, s. 17, dalej jako dyrektywa 77/249). Kwestią tą zajął się Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), który w wyroku z 18 maja 2017 r. w sprawie C - 99/16, *Jean - Philippe Lahorgue* (EU:C:2017:391) wyjaśnił, że „wszystkie ograniczenia swobodnego świadczenia usług powinny na mocy art. 56 TFUE zostać wyeliminowane, tak aby umożliwić w szczególności usługodawcom, jak przewiduje to art. 57 akapit trzeci TFUE, prowadzenie działalności w państwie świadczenia usługi na tych samych warunkach, jakie państwo to nakłada na własnych obywateli” (pkt 24). W odniesieniu do świadczenia usług przez adwokatów TSUE przypomniał, że zasady te skonkretyzowano w dyrektywie 77/249, której art. 4 ust. 1 stanowi, że czynności związane z reprezentowaniem lub obroną klienta przed sądem w innym państwie członkowskim będą wykonywane „na warunkach określonych dla prawników prowadzących działalność zawodową w tym państwie” z wykluczeniem „wszelkich warunków wymagających pobytu lub zarejestrowania się w organizacji zawodowej w tym państwie” (pkt 25). Zgodnie zaś z utrwalonym orzecznictwem TSUE ograniczenia swobodnego świadczenia usług stanowią środki krajowe, które zakazują tej swobody lub ograniczają lub zmniejszają atrakcyjność korzystania

z niej (pkt 26). Za ograniczenie takie TSUE uznał „odmowę wydania routera służącego do łączenia z wirtualną siecią prywatną adwokatów ze strony właściwych organów wobec adwokata, który jest prawidłowo wpisany na listę adwokatów prowadzoną przez izbę adwokacką innego państwa członkowskiego wyłącznie z tego powodu, że adwokat ten nie jest wpisany na listę adwokatów prowadzoną przez izbę adwokacką w tym pierwszym państwie członkowskim, w którym zamierza on wykonywać zawód adwokata na zasadzie swobodnego świadczenia usług, w przypadku gdy ustawa nie wprowadza obowiązku współdziałania z innym adwokatem”. Wykładnia art. 56 TFUE oraz art. 4 ust. 1 dyrektywy 77/249 dokonana w powołanym wyżej orzeczeniu jest wiążąca dla Sądu Najwyższego także w tej sprawie, zgodnie z zasadą autonomii prawa unijnego oraz jednolitej wykładni tego prawa we wszystkich Państwach Członkowskich (wyrok TSUE z 4 czerwca 2009 r., C - 8/08, *T - Mobile*, EU:C:2009:343). Z wykładni dokonanej w sprawie C - 99/16, *Jean - Philippe Lahorgu* wynika, że polski adwokat wykonujący praktykę w Niemczech w ramach swobody przedsiębiorczości a świadczący usługę transgraniczną w Polsce polegającą na występowaniu w charakterze pełnomocnika strony w sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego, nie musi spełniać wymogu prowadzenia kancelarii na obszarze działania Okręgowej Rady Adwokackiej. Wymóg taki stanowi bowiem oczywiście nieusprawiedliwione ograniczenie swobody świadczenia usług skonkretyzowanej w art. 4 ust. 1 dyrektywy 77/249. W konsekwencji adwokat polski prowadzący kancelarię adwokacką w innym państwie członkowskim może być pełnomocnikiem strony w postępowaniu sądowym z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Nie ma więc podstaw dla stwierdzenia nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 2 k.p.c. (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 8 lipca 2008 r., III CZP 154/07, OSNC 2008, nr 12, poz. 133), ponieważ nie zachodzi przypadek dopuszczenia do udziału w sprawie jako pełnomocnika procesowego osoby, która nie mogła być pełnomocnikiem procesowym.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.